

Donátor

Jan Úšela (2. místo ve II. kategorii)

„Franta? Franta Kolomazník?“

„Znal jste ho?“

„No jasně! Franta! Ale proč se ptáte na Frantu? No jaký byl... Dobrý chlap to byl! Občas za nama došel do hospody poklábosit!“

„Strašně tichý člověk, paní redaktorko! Ten za celého dne nepromluvil jediného slova! Divím sa, esli sa vůbec s Jiřinú bavil. No Jiřina to byla jeho žena, víte.“

„Tož co bych o Frantovi... Tož no byli sme kámoši. Tlučhuba to nebyl. Nekeří říkajú, že prý byl exót. Tož nevím. Vždycky, když sem něco potřeboval, tož mi pomohl.“

„Škrťa, strašný škrťa! Dyt' ani tým autem nejezdíl! Tož rozumíte, auto v garáži a on s ním vyjede dvakrát za rok. Prý šetřil. Prý: ‚Benzín je drahý,‘ říkal.“

„Prosím vás, paní, můžu se vás na něco zeptat?“ ptala se reportérka ženy, která před ní utíkala po návsi.

„Ježiš ne! Mě netočte!“

„My natáčíme dokument. Pro Českou televizi!“ volala ještě do dálky. Ale žena už mezitím zapadla do vrat domu.

Novinářka stála na návsi spolu se svým kameramanem. Nikde nikdo. Za okny bylo sice vidět pohledy snad všech očí vesnice, když ale reportérka zabrousila pohledem k některému z domů, zatřepaly se záclony. Občané se styděli.

„No tak já nevím, Zdeňo, tady asi nikoho nechytmem. Dem dál!“ říkala novinářka kameramanovi.

„Nacházíme se v obci Krasnice na Vsetínsku, odkud pochází hrdina naší reportáže - pan František Kolomazník,“ ohlašoval hlas reportérky stojící před značkou vesnice. „Zde,“ a ukázala na značku nad sebou, „zde, v této zapadlé vsi, prožil pan Kolomazník celý svůj život. Živil se jako zootechnik v místním JZD. Zde také před měsícem podlehl náhlému srdečnímu kolapsu a zemřel. Jeho život by zřejmě probíhal jako životy jeho sousedů z vesnice, kdyby se jednoho dne nestalo něco neočekávaného. Něco, čemu se chceme věnovat v naší reportáži.“

„Ty vole, neočekávaného, nebo neočekávaného? Já nevím,“ tápala reportérka a přemýšlela. „Hmm,... víš co, Zdeňo, natočíme to ještě jednou, jo? Promiň, fakt promiň!“

„Nacházíme se v obci...“

„No když jsme sa brali, tak to vůbec nebylo lehké! Ne, že bych ho nechtěla, víte,“ pravila paní Kolomazníková, sedící za stolem v kuchyni svého domu, „ale největší problém byl, že byl Franta kulak, jejich rodina měla velký statek. Obrovský! Jenže když pak přišla ta revoluce v osmačtyřicátém, tak Frantovi rodiče odmítli vstoupit do družstva. A to víte, ve vsi nebyli

oblíbení už proto, že jim do tej doby patřila půlka polí a lidi s nima nic nechtěli mít. No a do toho já, pitomá děvucha, eště mi ani osmnáct nebylo a zamilovala sem sa do Frantíka. Tož když byl mladý, byl to fešák! Chcete ukázat fotku?“ a babička se začala ztěžka zvedat ze židle. Příliš jí to nešlo, a tak raději zase usedla na místo. „No já pak tu fotku donesu. Nohy už mi neslouží tak jak kdysi!“ A pousmála se.

„Co sem na to říkal? Tak co byste řekla na to, kdyby vás vydědil vlastní otec?!“ řekl Petr, syn pana Kolomazníka, a podíval se reportérce zpřímá do očí. Kolem jejich stolu procházeli hosté kavárny. Kolomazníková sestra, sedící vedle něj, míchala lžičkou kávu. Upírala pohled na bratra, pak její oko spočinulo na novinářce.

„Byl to pro nás šok. Strašný šok! To si nedovedete představit!“

„Ale otec vám přeci odkázal dům, všechna pole...“

„Už jste viděla ty pole? Když sme je chtěli s Petrem prodat, tak nám řekli, že je nikdo nekoupí!“ ohrazovala se dcera zesnulého silným hlasem. Udělala pomlku, snažila se ubrat na razanci.

„No dobře, tak mět pole a nemět pole... Dycky sa nám to zejde, ale...ale...“

„Rozumíte,“ znovu se zapojil bratr, „tak on vyhraje 50 milionů. Jen si to představte, 50 milionů!, a co z toho máme my?! Co z toho majú naše děcka?!“

„Sprostě nás vydědil! V životě mu to neodpustím! Ani na pohřbu sme nebyli. Proč taky!“ Rozplakala se. „Marcelka s Romanem mohli byt zajištění na celý život!“

„Ale tak Marcelo!“ Bratr ji objal a utěšoval ji. Pak se obrátil na novinářku. „Omluvte ji prosím, pořád je z toho nejaká špatná.“

„Myslíte si, že byl váš muž šetrný?“

Vdova znejistěla. „Víte...“

„Viděla jste ho třeba někdy, že by přispíval na charitu nebo že by prostě jen tak něco utratil? Promiňte, že to tak říkám, ale nebyl on přece jenom trochu lakomý?“

„Ale tož... Když sme sa seznámili, dokázal utratit strašné peníze za kvítka a všelijaké dárky...“ Zamyslela se. „No ale spíš ty kytky kradl u sousedů.“ To ji rozesmálo. „No byl pěkné kvítko!... Ale když sme spolu pak už žili, tak jsem samozřejmě viděla, že je často dost šetrný.“

„A jak se to projevovalo?“

„Tož jak! Tož on měl ten svůj zelený deníček a do toho si zapisoval všecky příjmy a výdaje. Furt ten deníček nosil v kapsi aj s průpiskou. Když sme neco platili, tož si to hneť zapsal a doma to pak vyhodnocoval. A nedej bože, abysme překročili jeho finanční odhad! Ale zase si nemyslete! Když děcka neco chtěly, tož to většínú neco pustil! Sice sem ho mosela pobízat, ale zas takový on nebyl. Ale já si myslím, že ho to skrblění prostě bavilo. Tož rozumíte, nekeří chlasců, jiní sbírajú motýly, no a on měl ten deníček a počítal si a šetřil.“

„Co pan Kolomazník a peníze?“ pokračovala reportérka v anketě po vsi.

„No tož ten sa s peněžama nikdy moc nepředál! To aj v tem kostele, když byla sbírka, tož sypál eném drobné!

„Šak mu také toť babky říkaly Strýček Skrblík. Podle toho pořadu pro děti. Nechtěl pustit ani chlup! Tož mi ale řekněte, do čeho ty prachy rval?!“

„Furt šetřil a podivte sa, kde je teď! Na krchově! A z peněz má hovno! Kdyby jich aspoň zavčasu utratil, ale teď... teď se tak jediné stará směje!“

„Ukazoval vám třeba, co si do toho deníčku zapisuje?“

„Strašně sa o něho bál! Nikdo ho nesměl otevřít. Jednúc mu ho Petr vytáhnul z kapsy, to byl eště malý, a takovou mu natlúkl! Přitom ho nikdy nebil.“

„No a co dělal s těmi penězi, které ušetřil? Koupili jste si za ně aspoň něco?“

„Nikdy nic,“ odpověděla rázně bez zamyšlení babička.

„A do čeho teda ty peníze šly?“

Pokývala hlavou a zvedla ramena na důkaz nevědomosti.

„Vás to nezajímalo... do čeho jdou společné peníze?“

„Ale jistě, děvenko, to víte, že zajímalo! Ale on mlčel! Nestačilo, že sme sa kvůli tomu vždycky pohádali! No a pak už jsem si i myslela, že má snad nějakú...“ Podívala se na žurnalistku. Ta zvedla obočí. „No tak co jiného by v tom tak mohlo byt, ne?“

„No a jak to teda bylo? Podváděl vás?“

„Tak, ptala jsem se ho na to. Jednúc došel dom unavený z práce, ale já už sem čekala za dveřima. Sem si říkala: Nebudu to protahovat, stejně bych sa to dozvěděla! Lepší vědět, jak su na tom, než jak to pak budú vědět už všeci až na mě! Tož sem se ho ptala a on mě eném objal a políbil na čelo. Já myslím, že byl věrný! To on by mě nepodvěd!“ kývala hlavou. „On neuměl moc lhat, to bych poznala!“

„A jak vám to teda tehdy vysvětlil?“

„Tož... přiznal sa mi, že sází. Sportku, víte. Sem myslela, že ho snát' přerazím! Takovou sodu sem mu dala! To do tej chvíle nezažil, to mi věřte! Si představte enom kolik peněz do toho mosel naházat!“

„A vyhrál třeba někdy něco!“

„Baže nevyhrál! Myslíte si, že by měl takové štěstí? My jsme byli dycky smolná rodina!“

„No a co jste mu na to sázení říkala?“

„Tož nelíbilo sa mi to, to je jasné. No ale uživit sme sa uživili. Sice sme sa hádali enom kvůli temu, ale zas jináč sem si neměla na co stěžovat. Byl to dobrý manžel!“

„On prý chodil hodně do kostela, pan Kolomazník.“

„Tož ba, furt sa kolem teho faráča ochomýtal. Já do kostela nechodím, ale lidi říkali, že tam byl každú chvílu. Šak on byl aj ten... no... Mařeno, jak sa říká tomu chlapovi, co rozdává v kostele ty vaše oplatky?“

Mařena vykroukla z okna, které zrovna myla. „Farář!“

„Ale ne, jak sa říká tomu... no jak to dělal Franta Kolomazník! A... A...!“

„Tož to nevím!“ Přemýšlela. „Tož počkaj... Ježíš, vy ste tady z tej televize! Tož to ňa netočte!... Už sem si vzpomněla! Akolyta!“

„Tož Franta byl tým akoplytú!“ znale pravil pan Slováček, jeden ze sousedů.

„Já bych řekl, že byl pan Kolomazník znamenitý věřící. Takových tu moc nemáme! Staral se o kostel, pomáhal při opravách... Já myslím, že mu dal náš Pán lehkou smrt. Za to, jak pěkně se ke všem choval a jak dobrý byl křesťan, si to zasloužil... A vy o něm točíte dokument? To je takové nezvyklé, přece jenom, byl to obyčejný muž... Tedy pro Boha není nikdo obyčejný a všichni jsou mu stejně cenní, ale přesto... No, nechcete si natočit náš kostelík? Před rokem jsme ho opravili! Vypadá opravdu nádherně!“ Lákal pan farář.

„My sme tak byli vychovaní! Do kostela sa chodilo děkovat za úrodu a modlit sa k Panbíčkoví, aby na nás neseslal nic zlého... No a Frantík ten strašně rád chodil do kostela. A četl aj ty knížičky, víte!“

„Jaké knížičky, paní Kolomazníková?“

„Co to?“

„Jaké knížky četl?“ Přidala reportérka na hlase.

„Ja tak! Tož ty naše, katolické. Třeba od pana faráře Halíka, ale aj od jiných! Když ho neco zaujalo, tak si to podtrhnul a pak mi to recitoval.“

„Takže myslíte, že byl silně věřící?“

„Ale tak, panenka, všeci sme slabí! Ale já myslím, že mu ten Pán Ježíš pomáhal. Když sa neco nedařilo, tož sa k němu modlil, a to ho posilovalo!“

„Proč jste mamince neřekli o tom deníčku?“

„Tož když sme uklúzali barák, jak umřel, tak ho Marcela našla v bočnici od saka.“

„Víte, on se o ten bloček strašně bál a nikomu ho neukazoval.“ Paní Marcela usrkla kávu.

„Když sme byli malí, tak sme ho furt chtěli otevřít, protože to bylo strašně tajemné, nás to lákalo.“

„Vzpomínáš, jak jsem mu ho kdysi vytáhnul z kapsy a pak sem dostal ten výprask?“ Mluvil pan Petr na svou sestru. „Ten deník si hlídal jak to oko v hlavě, to bylo zakázané sa do něho dívat. Ani mama nesměla!“ Referoval novinářce.

„Tož já když sem ten deník našla, tož to bylo samozřejmě furt tajemné! Sem byla zvědavá, co si do něho asi zapisoval. No, a když sem ho chtěla otevřít, tož zrovna mama vešla do pokoja. Sem ho eště stačila rychlo ukryt do kapsy. Rozumíte, tak my sme byli zvyklí, že sa na ten deníček nesmíme ani podívat, tož sem ho tak impulzivně schovala.“

„A pak jste si ho přečetli. Co jste si potom o otci pomysleli?“

„Já jsem byla strašně v šoku! Takových roků to bylo! Si pomyslete, kolik on tych peněz mosel utratit! To nebyl jeho první deníček! Jich měl víc. Jak je dopsal, tak je střídal za nové, ale ty staré sme nenašli. Od kterého roku si psal toť ten, Petře?“

„Devadesát.“

„Tož považte, od roku devadesát až doted', a to pokaždé utratil tak třetinu platu. Nebo pak už vlastně důchodu.“

„A co všechno si tam zapisoval?“

„Všecko! Příspěvek kostelu, nadace Naše dítě, adopce na dálku, peníze bezdomovcom... No a pak tam byla rozepsaná ta výhra! To si zapsal někdy začátkem roku 2005! A jak dlouho je to od chvíle, jak sme ho pochovali! Tož považte! A nikomu nic neřekl!“

„Tož copak sme to mohli ukázat mamince? Šak on to všecko utratil! To by ji přivedlo do hrobu!“ Paní Marcela se znovu rozplakala.

„A za co to utratil?“

„Do Súdánu 8 milionů, pak adoptoval celú školu v Indii, 10 milionů na Kapku naděje, no a pak bylo to tsunami v tej Indonésii, tak tam poslal 20 milionů, 4 dětské domovy sponzoroval... Já už nevím, co tam všecko bylo. Tož ale celé to utratil!“

„Já bych mu to odpustila! Tak holt dal neco na charitu, ale proč proboha utratil celú tu výhru?! Padesát milionů! Co já řeknu tym našim děckám?! Že byl jejich dědek grázl?!“ Slzy jí stékaly po tváři. Bratr jí nabídl kapesník a ona se zhluboka nadechla a smrkala.

„Všechny nás zklamal a já se za něho stydím!“

„A víte proč to udělal?“

„V deníčku měl přiložený dopis, tam to všecko vysvětloval. Prosím!“ Podávala paní Marcela dopis uložený v obálce.

Moje děti, Jiřinko,

můj život se chýlí ke konci. Umírám. Celý život jsem se snažil vás udělat šťastnými. Tvrdě jsem pracoval, aby vám nikdy nic nechybělo a byli jste spokojení. Postavil jsem velký dům, dal vám věno a vypustil vás do světa. Brzy odejdu, ale vím, že vy to beze mě zvládnete.

Jistě jste si už pročetli můj deníček. Pořád jsem ho před vámi schovával a teď jste si ho konečně mohli přečíst. Doufám, že jsem vám nezpůsobil mnoho bolesti. Víte, jak moc jsem měl rád Pána Boha. Jak moc jsem chodil do kostela. Když jsem byl malý, neměli jsme toho moc. Když nám všechno sebrali, bylo mi 16 let. Peněz nám moc nezbylo, protože přišla měna a ta nám všechno sebrala; někdy jsme kradli brambory, když nebylo co jíst. Pomáhali nám ale dobří lidé. Tehdy jsem si řekl, že až vyrostu, budu i já pomáhat ostatním.

Pán Ježíš řekl: „Když prokazuješ dobrodiní, ať neví tvá pravice, co činí levice!“ Málo jsem toho měl, když jsem donesl svou první výplatu. Ale přeci jenom něco mi zbylo a to jsem rozdal. Tak jsem celý život dával, těm, co potřebovali. Tajně. Abych snad nezpychl. A lidi si mysleli, že jsem lakota.

Ano, vyhrál jsem mnoho peněz. Nebylo lehké se rozhodnout, co s nimi udělám. Ale Pán je seslal právě mně a on věděl, jak bych s nimi měl naložit. „Zadarmo jste dostali, zadarmo dávejte!“ Rozhodl jsem se, že všechny peníze daruji. A nevyčítejte mi to prosím. Peníze jen kazí lidi. Víím, že byste ty peníze rádi měli, dali byste je svým dětem, ale stejně by vás nebo je zkazili.

Petře a Marcelo, sepsal jsem závěť. Odkázal jsem vám pole a mamince nechal dům. Ale až umře i ona, jistě i ten dům bude váš. Nebuďte proto naštvaní. Vždyť vás mám moc rád. A vaše děti taky. Pozdravujte ode mě Románka, Marcelku i tu malou Lidušku. Řekněte jim, že se na ně usmívám z nebička.

Jiřinko, tebe jsem vždycky miloval. Nebyl jsem ti dobrým manželem, já víím. Kolik strastí sis se mnou vytrpěla. Ale vždycky jsi mi byla po boku a pomáhala mi. Nebude to asi lehké, ale ty určitě pochopíš, proč jsem udělal, co jsem udělal. Jsem si tím jistý! Bude se mi po tobě stýskat. A neplakej! Neboj, brzy nás Pánbíček přivede k sobě a budeme spolu v ráji.

Mějte se tady na světě hezky a občas za mnou dojděte na hřbitov!

Tata

„Proč jste se rozhodli ten deník zveřejnit?“

„No my samozřejmě nesouhlasíme se všemi jeho převody a mysleli jsme si, že když se to zveřejní, tak...“

„Sme si říkali, jestli by nám třeba někdo ty peníze neposlal nazpět. Já víím, že to zní strašně, ale přeci se nevzdáme jen tak. Takový balík peněz!“ Paní Marcela stále usedavě vlhčila kapesník svými slzami.

„A co na to řekne paní Kolomazníková, až uvidí ten dokument?“

„Já nevím, tož mama nás snad podpoří. Sme jí to nechtěli říkat, ale...“

„Ona nás pochopí!“

„Jak byste popsali pana Kolomazníka jedním slovem?“

„Kamarád.“

„Držgrešle.“

„Podivín.“

„Důchodce.“

„Tichá voda? To jsou dvě slova, že? Tak třeba... ale rozumíte mi, ne?“

„Pravý křesťan!“

„Starý pán.“

„Já nevím, promiňte, já se asi jedním slovem nevyjádřím! Prostě to byl můj Franta! Chybí mi!“ Paní Kolomazníková se rozplakala.